II.

ORDINIS MEDICI

IN

VNIVERSITATE LITERARIA IENENSI

H. T.

EX-DECANVS

D. CHRIST. GOTTFRID. GRVNER

BOT. ET THEORET. MED. PROF. PVBL. ORD.

DISSERTATIONEM INAVGVRALEM

VIRI CLARISSIMI

GOTTFRIDI GVILIELMI SCIPIONIS

VORMATIENSIS

A. D. XXVIII. SEPTEMBRIS CIↃ IↃ CCLXXXII

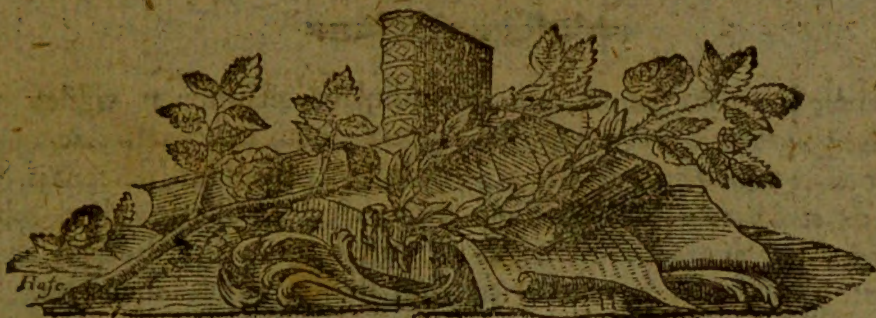
HABENDAM INDICIT

PRAEMITTITVR

ORIBASII MEDICINALIVM COLLECTORVM LIBER II. ET FRAGMENTVM ALIVD E CODICE MOSQVENSI NVNC PRIMVM GRAECE AC LATINE

JENAE

LITTERIS MAVKII.

Βιβλίον Β.

ἐκ τῶν Ῥούφου περὶ γαλακτοποσίας. κεῖται ἐν τῷ λόγῳ τῷ περὶ γάλακτος ε. τοῖς μέσοις τοῦ λόγου. κεφ. ξα.

Τῷ βουλομένῳ γαλακτοποτεῖν τῶν ἄλλων καὶ σιτίων, καὶ ποτῶν ἀφεκτέον ἐστὶν, ἕς' ἂν πεφθῇ τε καὶ διαχωρήσῃ κάτω· καὶ γὰρ εἰ σμικρὸν οὑτινοσοῦν μίγνυτο αὐτῷ, πολλὴ ἀνάγκη αὐτό τε διαφθαρῆναι καὶ τὸ προσαρθέν. ἄμεινον σὺν ἕωθεν πίνειν νεόβδαλτον, καὶ ἀσιτεῖν ἐπ' αὐτῷ, καὶ τῶν πόνων τῶν ἄγαν a) ἀφαιρεῖν τηνικαῦτα, ὅτι πονοῦσιν ἀνάγκη ὀξύνεσθαι, ἀλλ' ἡσυχῆ περιπατῆσαι· ἄμεινον καὶ μεταξὺ ἀγρύπνως ἀναπαύεσθαι. οὕτω γὰρ ποιοῦντι τὰ πρῶτα διαχωρεῖ· διαχω-

a) Forte leg. τὸ ἄγαν;

LIBER SECVNDVS

EX RVFO DE POTV LACTIS: HOC AVTEM IN MEDIO QVINTI LIBRI CONTINETVR QVVM DE LACTE LOQVITVR CAP. LXI.

Qui lac potare in animo habet, ab aliis abſtinere cibis et potionibus debet, donec ipſum fuerit concoctum, et ad infernas partes deſcenderit. Nam ſi parum quidpiam cuiusuis rei lacti miſceatur, neceſſe eſt, et ipſum lac, et id quoque, quod aſſumtum fuerit, corrumpi. Praeſtat igitur mane bibere lac recens mulctum, et poſt nihil ſumere, eoque tempore nimios labores vitare: (neceſſe enim eſt, vt in iis acescat, qui tum ſe labori dedunt) ſed melius eſt quiete inam-

χωρήσαντος δὲ, ἄλλο πίνειν, καὶ εἰ τοῦτο διαχωρῆσαι, ἄλλο· καταρχὰς οὖν καθαίρει χρηστῶς οὐδὲν μὲν πολὺ τοῦ ἄλλου ὄγκου· ὅσα δὲ ἐν τῇ κοιλίᾳ ἔνεστι, καὶ ὅσα τούτοις ὑποχωροῦσι, συναπέλθοι ἂν τῶν πλησίον· μετὰ δὲ αὐτὸ ἤδησις *b*) ἔρχεται εἰς τὰς φλέβας, καὶ τρέφει καὶ κάλλιστα, καὶ οὐκέτι διαχωρεῖ, ἀλλά τε *c*) καὶ ἵστησι τὴν γαστέρα· εἰς μὲν οὖν διαχώρησιν πίνοντι οὐκ ἂν εἴη καὶ τὸ πλεῖον ἄκαιρον· εἰς δὲ θρέψιν ἔτι προθυμούμενον ἀπέχεσθαι· ὅτι τὰ μὲν πολλὰ ἔργον σκέψαι. δέχεται δὲ καὶ ὠμὰ κενωθὲν τὸ σῶμα. τῷ γὰρ κενῷ ἑτοιμότατον πληροῦσθαι· διὰ ταῦτα ἐπὶ ταῖς κενώσεσιν μετριάζειν συμφέρει· τυχόντα δηοῦδη καὶ ὁρμῆς ἐστὴς *d*) ἕνεκεν πίνειν τοῦ γάλακτος πρὸς τὴν ἄλλην τρέπεσθαι δίαιταν, μάλιστα δὲ τοῖς κατὰ θώρακα νοσήμασι τοῖς χρονίοις καὶ βηχώδεσιν· οἰδεπιπτισε *e*) πτυωδῶν, ἡ μακροτέρα προσφορὰ τοῦ γάλακτος προσφέρει· διαλείποντα δ' ἕνα χρόνον, πάλιν προσφέρεσθαι· πρὸς δὲ τοὺς δάκνοντας χυμοὺς καὶ τὰ ἐκχυμώματα πίνειν, μέλιτος σμίγοντα· καὶ γὰρ διαχωρητικώτερον, καὶ χρηστότερον· σμιγὲν δὲ καὶ σιραίου, καὶ οἴνου γλυκέος· διαχωρητικὸν δὲ καὶ ἣν ἁλῶν μίσγοις, ἀλλ' ἀτερπέστερον. Ταῖς δὲ δυσεντερίαις καὶ τοῖς χολώδεσι ῥεύ-

ambulare, et interim vigiles quieſcere: nam hoc pacto lac quamprimum per aluum deſcendit. Vbi hoc deiectum fuerit, aliud bibendum eſt, quumque hoc deſcenderit, aliud deinde bibendum. Atque in initio quidem vtiliter ex alia corporis mole non admodum multum purgat, ſed ea, quae in ventriculo ſunt, et quae cum illa ſeceſſerint, ex propinquis partibus eo dilabuntur. Qua re confecta, venas ingreditur, et optime nutrit, et non amplius ſecedit, ſed ventrem ſiſtit. Ergo ei, qui alui ſubducendae cauſa lac bibit, maior eius copia non erit incommoda: atqui alendi gratia, eius adhuc cupidus, ab eodem abſtineat, quia multa conſiderare opus eſt. Nam et corpus inane cruda recipit, et inani facillimum eſt impleri. Ob eam cauſam in euacuationibus ſeruare modum conuenit, nec debet quiuis bibendi lactis cauſa ad aliam victus rationem mutari, praeſertim vero in morbis thoracis diuturnis, et quos tuſſis affert. Si vero ſputum decidat ac defluat, longior lactis oblatio conferet, ſed aliquid temporis eſt intermittendum, deinde iterum dandum. Ad erodentes humores et ecchymomata potui dandum melle admiſtum: Ita

b) In marg. ἤδη.

c) Forte leg. ἀλλὰ δή.

d) Locus aperte corruptus eſt.

e) Sic Cod. at legendum eſt, εἰ.

ῥεύμασι, καὶ ὅλως τοῖς κατὰ νῆστιν πονηρευομένοις, καὶ ὅσαι συντήξεις ἐπὶ γαστέρα συννεύουσιν, ἑψῶντα διδέναι τοῦ γάλακτος· ἕψειν δὲ τὸ μὲν πρῶτον ἡσυχῆ καὶ ἐπ᾽ ὀλίγον, ὡς μέρος μὲν τι διαχωρῆσαι, μέρος δέτι ἐπισχεθῆναι. f) μετὰ δὲ ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἕψειν φυλασσόμενον, μήτε κατακαίειν, μήτε τυρεῖν ἢ ὀῤῥὸν ἐξ αὐτοῦ ποιεῖν· φυλακὴ δὲ ἀρίστη μαλακῶς τε ἕψειν καὶ τῇ κινήσει τὸ ὑφιστάμενον ἀποξύειν πάντοθεν· κινεῖν δὲ νάρθηκι λείῳ καὶ λεπτῷ, καὶ ἤν τι ἐφίζῃ τοῖς χείλεσιν τοῦ ἐχείνου, καὶ τοῦτο σπόγγῳ καθαίρειν· πολλάκις γὰρ ἐνθένδε καὶ τὸ ὅλον διεφθάρη· ἕψει οὖν, ὡς εἴρηται τὸ γάλα μέχρι παχύτε ὁμαλῶς, καὶ γλυκύτερον τοῦ ὠμοῦ γένηται. —

Ita enim et praeftantius eft, et aluum magis deiicit. Sapa quoque et vinum dulce ei admifcetur. Sed aluum quoque deiicit, fi fal adiiciatur, verum fit infuauius. In torminibus et biliofis fluxionibus, et omnino in iis, quos ieiunum inteftinum vexat, et quum ad ventriculum colliquationes confluunt, decoctum lac dari conuenit. Ac primum quidem lente et paullatim coquetur, vt pars defcendat, pars vero abfumatur: deinde magis magisque coquetur, adhibita diligentia, ne aduratur, neue cafeus aut ferum ex eo fiat. Curabitur hoc diligentiffime, fi leniter coquas, et agitando id ex omni parte detrahas, quod fecefferit. Ferula autem leni et tenui agitandum eft, ac fiquid labris ollae infederit, id fpongia abftergendum: Saepe enim fit, vt inde totum fuerit deprauatum. Lac igitur, vsquedum craffum aequabiliter et crudo dulcius euaferit, coquatur.

Ἐκ τῶν Ῥούφου περὶ τοῦ ἀρίστου μέλιτος. κεῖται ἐν τῷ β. λόγῳ τοῦ περὶ διαίτης ἤτοι περὶ πομάτων πρὸς τῷ τέλει. Κεφ. ξγ.

EX RVFO DE OPTIMO MELLE: HABETVR HOC IN SECVNDO DE RATIONE VICTVS HOC EST DE POTIONIBVS AD FINEM CAP. LXIII.

Ἐπαινεῖται δὲ μέλι τὸ ἐκ τῆς ἀτ- τι-

Atticum mel commendatur, eft- que

f) In marg. τακῆναι.

τικῆς, καὶ ἐστιν ἐνδοξότατον· δοκεῖ δ᾽οὖν τ᾽ἄλλα πάντα μηδὲν εἶναι πρὸς τοῦτο. ἐγὼ δὲ οὔτε τὸ ἐνθένδε ἅπαν ἐπαινῶ· ἡγοῦμαι δὲ καὶ ἑτέρωθι εἶναι διαφέρον ἀρεταῖς· αὐτίκα τὸ ἐκ μαραθῶνος κάκιστον, οὐχ᾽ ὥστε τῷ ὑμνητίῳ g) παραβάλλεσθαι· τοῦτο γὰρ ἐστι τὸ κάλλιστον, ἀλλ᾽ ὥστε καὶ ἑτέρου λείπεσθαι· κακὸν δὲ καὶ τὸ μιλήσιον, καὶ τὸ ἀφιδνηθὲν h), καὶ τὸ ἐκ σικελίας· ἀγαθὸν δὲ ἔξω τῆς ἀττικῆς τὸ τεχίον i), καὶ τὸ σύριον, καὶ τὸ σκύθιον, καὶ τὸ σίφνιον k), καὶ πολλαχόθεν ἄλλοθεν τῶν κυκλάδων νήσων, καὶ σικελὸν τὸ ὑβλαῖον, καὶ κρητικὸν, καὶ τοῦ βοιωτίου τὸ πρὸς τῇ οἰχαλίᾳ. —

que celeberrimum, ac cetera omnia ad huius comparationem nihil esse censentur: at ego neque etiam omne id, quod ibi conficitur, laudo, existimoque alibi etiam inueniri, quod bonitate et virtutibus praestet: Et inprimis, quod in Marathone fit, pessimum est, non quidem Hymettio comparatum, (siquidem Hymettium est praestantissimum) sed etiam vt alio sit inferius. Est etiam malum Milesium, et id, quod ex Aphidna, quodque ex Sicilia comportatur. Sed praeter Atticum bonum est mel Chium, Syrium et Scythicum, et Siphnium, et quod aliunde aduehitur ex multis Cycladibus insulis, et Siculum hyblaeum, et Creticum, et Boeoticum, quod Oechalia gignitur.

Ἐκ τῶν Μνησιθέου τοῦ ἀθηναίου περὶ τροφῶν δυνάμεων. κεφ. ξζ.

ἅπασιν ὑπάρχει τοῖς σπέρμασι κοινή τις διάθεσις, ὑπὲρ ἧς ἀναγκαῖον ἐστιν εἰπεῖν· ὅταν μὲν γὰρ ᾖ περσυνιὰ l), βελτίω γίνεται πρὸς εὐπεψίαν· τὰ δὲ τούτων παλαιότερα

EX MNESITHEI ATHENAEI DE FACVLTATIBVS ALIMENTORVM Cap. LXVII.

Omnibus seminibus communis quaedam inest affectio, de qua necessario dicendum est. Cum enim superioris anni sunt, aptiora redduntur ad bonam concoctionem: at-

g) Leg. ὑμηττίῳ.
h) Leg. ἀφίδνα. v. *Harpocrat.* p. 89. et *Steph. Byz.* in V. Ἀφίδνα.
i) Leg. τότεχῖον. k) V. *Steph.* in V. σίφνος.
l) In marg. περυσινὰ, quod probo v. *Henr. Steph.* Lex. Med. p. 90. et *Foes.* Oec. Hipp. in v. περσύας.

ρα κοῦφα μέν ἐςιν, ἀτροφώτερα δέ· τὰ δὲ νεώτερα τῶν ἑξαμήνων βαρεῖαν, καὶ μενώδη, καὶ δυσκατέργαςον ἔχει τὴν τροφήν· συνέπεται δὲ τοῖς φυομένοις καὶ τὸ τοιοῦτο σχεδὸν, ὡς εἰπεῖν, ἅπασιν· ὅσων μὲν αἱ ῥίζαι μάλιςα ἐσθίονται, τούτων ἥκιςα τὸ σπέρμα γίνεται βρώσιμον· ἀνάπαλιν δὲ καὶ τῶν σπερμάτων, ὅσα δίδωσιν ἡμῖν ἀπὸ τῶν καρπῶν τροφὴν, ταῦτα τὰς ῥίζας πρὸς τὸ φαγεῖν ἀχρείους ἔχει.

at quae vetuſtiora ſunt, leuia ſunt illa quidem, ſed minus nutriunt: Quae vero iuniora ſunt ſemeſtribus, alimentum graue, ſtabile, et quod aegre conficiatur, exhibent. Atque haec quidem proprietas, quae exoriuntur, ferme omnia (vt ita dicam) conſequitur. Quorum enim radices maxime comeduntur, eorum ſemine minime veſcimur; contra etiam quaecunque ſemina nobis alimentum ſuis fructibus praebent, eorum radices ſunt ad veſcendum inutiles.

περὶ μονονύχων κεφ. ξη.

DE IIS QVAE SOLIDIS VNGVLIS SVNT Cap. LXVIII.

Τῶν μὲν οὖν μονονύχων ἐςιν ἀνδραποδώδης ἡ βρῶσις κομιδῆ· βέλτιςα μέντοι καὶ πάντων ἐλαφρότατά ἐςι τὰ τῶν ὄνων, ὡς μὲν οἱ τὴν Ἀσίαν πεπλανημένοι φασὶ, τὰ τῶν ἀγρίων, ὡς δ' ἡμεῖς ἴσμεν ἐνθάδε, τὰ τῶν ἄριςα τεθραμμένων, δεύτερα δ' ἵππου, χείριςα δ' ἡμιόνου· τὰ δὲ τῶν ἀγρίων ἵππων πάντα πονηρώτατα· πανταχοῦ δ' ἐν τούτοις γαλαθηνῶν ἄριςα, δεύτερα δὲ τὰ τῶν νεωτάτων ἐςί. Τῶν δὲ διχήλων ἀναθρέψαι μὲν τὴν τοῦ σώματος ἕξιν ἀσθενῶς ἔχουσαν μάλιςα δύνανται, μετάγε τοὺς ἰχθῦς, τὰ τῶν ἐρίφων τε καὶ τὰ τῶν ἀρνῶν κρεάτων γαλαθηνῶν· ἐςι γὰρ εὔπεπτα, καὶ τρόφιμα, καὶ τῆς κοιλίας ὑγραντικά· δεῖ δὲ ζητεῖν μάλιςα

Solidarum vngularum animantium eſus admodum vilis eſt. Omnibus tamen praeſtant, leuiſſimaeque ſunt carnes aſinorum, (quemadmodum aiunt ii, qui Aſiam peragrant) ſilueſtrium: quemadmodum vero nos ibidem vidimus, eorum, qui diligentiſſime fuerint educati. Secundo loco cenſentur equorum, peſſimae ſunt muli, equorum vero ſilueſtrium ſunt peſſimae omnium: ſed ex iis vbique lactentium ſunt optimae, ſecundas ferunt recentiſſimorum. Quae autem bifidae ſunt, corporis habitum, qui impecillus ſit, alere praecipue poſſunt, poſt piſces vero, hoedorum et agnorum lactentium: nam

λιςα τούτων τὰ πλεῖςον μὲν χρόνον ἀπὸ τῆς γεννήσεως ἐν αὐτῷ τῷ γάλακτι δαψιλῶς τεθραμμένα, μὴ πολλαῖς δὲ βοτάναις ἐκ τοῦ νέμεσθαι χρώμενα· τῶν γὰρ τοιούτων ἁπαλαὶ μὲν αἱ σάρκες διὰ τὴν ἡλικίαν, εὔπεπτοι δὲ διὰ τὴν ἀπὸ τοῦ γάλακτος τροφήν· τὰ δὲ τῶν μοσχίων καὶ χοιριδίων τῶν γαλαθηνῶν πρὸς μὲν εὐοδίαν m) καὶ τὴν μεθ' ἡδονῆς ἀπόλαυσιν οὐδενὸς ἐςι χείρω· τοῖς δὲ ἀρωςοῦσιν n) ἢ τοῖς ἀναλαμβάνουσιν οὐδαμῶς ἐπιτήδεια· τὰ μὲν γὰρ μόσχια βαρύτερά ἐςι, τὰ δὲ τῶν χοιριδίων λίαν ὑγρὰ, καὶ τῆς κοιλίας ταρακτικά· τὰ δὲ ἀπὸ μὲν τοῦ γάλακτος πεπαυμένα τῶν ἱερείων μήπω δ' ἐφικνούμενα τῆς ὀχείας βελτίονα μέν ἐςι τὰ τῶν ὑῶν, ὅταν ἔχῃ ταύτην τὴν ἡλικίαν· τὸ μὲν γὰρ ὑγραῖνον ἀπὸ τοῦ γάλακτος οὐκ ἔνεςιν αὐτοῖς· τὸ δὲ λίπος τὸ φυσικὸν καὶ τὸ τῆς ἡλικίας ἁπαλὸν, σύμμετρον ἐξ ἀμφοτέρων ποιεῖται τὴν ἐδωδήν· τὰ δὲ ἄλλα γένη τῶν ἱερείων, ὅταν εἰς ταύτην ἀφίκηται τὴν τάξιν, τῶν μὲν γαλαθηνῶν ἐςι σκληρότερα, καὶ δυσπεπτότερα, τροφὴν δὲ σκληροτέραν δίδωσι, ἐὰν κατεργασθῇ· τὰ δὲ τούτων ἐχόμενα καὶ ταῖς ὀχείαις ἤδη προσχρώμενα o) καὶ δοκοῦντα μάλισθ' ἑαυτῶν ἀκμά-

nam et facile concoquuntur, et alendo sunt, et aluum humectant. Atque in his etiam quaerenda sunt ea animalia, quae ab ortu lacte ipso fuerint abunde nutrita, et non multas herbas in pascuis sint depasta. Nam eorum omnium et tenerae sunt carnes propter aetatem, et propter alimentum, quod eis lac affert, facile concoquuntur. Vitulorum vero et porcellorum lactentium caro et odoris suauitate, et iucunditate, ac deliciis nullius carne est inferior, sed aegrotis, aut iis, qui se reficiunt, non est eius vsus accommodatus. Nam vitelli grauiores sunt, et porcelli nimis humidi, et ventrem perturbant. At victimae, quae non amplius lac sugunt, nec tamen adhuc venerem sunt expertae, praestantiores sunt porcis, cum ad eam aetatem peruenerunt; siquidem humectans vis, quae ex lacte prodit, in eis non inest; ac pinguedo naturalis, et tenera aetas temperatum ex vtrisque esum facit. Cetera porro genera victimarum cum ad eum gradum peruenerunt, duriores, quam lactentes sunt, et difficilius concoquuntur, et si conficiantur, durius alimentum corpori prae-

m) Sic et *Rasar*. Legendum forte, εὐωχίαν, quod colligo ex ἡδονῆς vocabulo.
n) Leg. ἀῤῥωςοῦσιν.
o) Ad marg. προσχρώμενα.

ἀκμάζειν, ἐστι μὲν χρήσιμα τοῖς πέττειν δυναμένοις, πονεῖν δὲ εἰώθασιν· ἅμα δὲ καὶ τοῖς ζητοῦσι τὴν ἀπὸ τῶν κρεῶν ἰσχὺν, τῶν τε παλαιῶν ἱερείων ἀνάγκη φαυλοτέρας εἶναι τὰς ἐδωδὰς διὰ τὸ πρὸς τὸ χεῖρον ὑπὸ τῆς ἡλικίας ἀεὶ καταφέρεσθαι· διόπερ αὐτῶν ἑκόντας οὐ ληπτὸν p). ἐὰν δέ ποτ᾽ ἀναγκαῖον ᾖ, μᾶλλον ἑφθοῖς χρηστέον· τὰ δὲ σκυλάκια κρέα τῆς κοιλίας ἐστι ὑπακτικά· τὴν μέντοι κουφότητα τὴν παρὰ τοῖς πολλοῖς ὑπειλημμένην οὐκ ἔχει παντάπασιν· καὶ γὰρ μυξώδές ἐστι, καὶ γλίσχρον τὸ κρέας. βέλτιστα μέντοι γίνεται τὰ τῶν ἁπαλωτάτων σκυλάκων· τὰ δέ τῶν ἀλωπέκων καὶ τῶν ἄρκτων ἐστὶ μυξώδη· κατὰ χρόνον δέ τινα τοῦ φθινοπώρου παχύτερα γίγνεται, καὶ βέλτιστα ἑαυτῶν τῶν δεσμοφαγούντων q) θηρίων, οἷον λύκων καὶ λεόντων, καὶ παντὸς τοῦ τοιούτου γένους οἱ βεβρωκότες φασὶ δύσπεπτα εἶναι, καὶ βαρέα, καὶ στροφώδη τὰ κρέα· μύας δὲ τοὺς ἀπὸ τῶν δένδρων κοιλιάς μὲν ὑπακτικοὺς, ἀτρόφους δὲ συμβέβηκεν εἶναι· τοὺς δὲ κατοικίας r) μύας, καὶ τὰς ὀρίας χελῶνας, καὶ σαυροὺς ἀγρίους καὶ τοὺς ἐλίους, καὶ τὰ τοι-

praebent. Quae vero deinceps haec consequuntur, et rebus venereis iam vtuntur, quaeque ex eis maxime florere videntur, vtilia sunt illa quidem iis, qui ea possunt concoquere, ceterum molestia afficere consueuerunt. Iis praeterea, qui robur ex vsu carnium quaerunt, necesse est deteriores esse vetustas, quia aetas semper in deterius vergit. Quocirca non sunt sponte assumendae: Si vero quandoque necessitas cogat, magis coctis vescemur. Caninae carnes aluum subducunt, non semper tamen afferunt eam leuitatem, quam ex multis aliis consequimur. Nam et mucosae sunt, et glutinosae, et tamen tenerrimorum catulorum caro praestantissima redditur. Vulpina et vrsina caro mucosa est, et quodam autumni tempore fit crassior, et inter eas praestantissima est ferarum, quae carnem vorant, vt lupinorum et leonum, et omnes, qui eiusmodi ferarum carnes comederunt, eas aegre concoqui aiunt, grauesque esse, et intestina dolore vexare. Mures, qui in arboribus vitam agunt, aluum deiicere,

p) Ad marg. ληπτέον.

q) Ad marg. σαρκοφαγούντων.

r) Forte leg. κατοικιδίους, vt ap. *Philon.* p. 566. 770. et *Synes.* T. I. p. 96. aut κατ᾽ οἴκους.

τοιαυτα θηρία τοὺς ἐσθίοντας λίαν τις εὐχαρεῖς s) φήσειεν εἶναι.

Ἐκ τῶν Φιλοτίμου περὶ τροφῶν δυνάμεως. κεφ ξθ.

Τὸ μὲν ὅλον τὸ ῥόφημάτ' ἐστι τῆς κατεργασίας τῆς ἐν κοιλίᾳ γιγνομένης οὐ πολλῆς προσδεόμενα. καὶ γὰρ μέμικται τοῖς ὑγροῖς, καὶ τέτηκεν, καὶ τεθέρμανται, καὶ συνήψηται, καὶ πολλὴν ἔσχηκεν τὴν ἀλλοίωσιν τῶν οἰκείων ὄγκων· τὰ δὲ κυρήβια στρυφνόν τε τὸν χυμὸν ἀναδίδωσι καὶ στροφώδη, καὶ φυσώδη σφοδρῶς· ἔν τε γὰρ τῷ στόματι τὴν στρυφνὴν ἔχοντα φαίνεται δύναμιν καὶ τὰς εἰρημένας δυσχερείας εὐθέως μετὰ τὴν προσφορὰν ὁρῶμεν γιγνομένας αὐτῶν. τῶν κρεῶν· κατὰ μὲν τὰς ἰδίας διαθέσεις τῶν ζώων ἐστὶ βελτίω τάτε νεώτερα τῶν παλαιωτέρων, καὶ τὰ σαρκωδέστερα τῶν λεπτοτέρων, καὶ τὰ ταῖς τροφαῖς εὐκατεργάστοις χρώμενα τῶν μὴ τοιούτων, καὶ τὰ πιωτέρα τῶν λεπτοτέρων, καὶ τούτων τὰ σαρκώδη λαμβανόμενα, καὶ πάλιν τὰ ἐκτετμημένα τῶν ἀνεμίκτων t), καὶ τὰ θήλεα τῶν ἀῤῥένων παραπληρίοις ταῖς ῥώ-

cere, sed nihil nutrire comperiuntur: at qui mures domesticos et montanas testudines, et lacertos agrestes et palustres, et eiusmodi beluas comedunt, eos animo valde placatos esse quispiam dixerit.

EX PHILOTIMO DE FACVLTATIBVS ALIMENTORVM, Cap. LXIX.

Sorbitio omnis non magnae admodum confectionis, quae in ventriculo fiat, indiget. Nam et humoribus est mixta, et liquata est, et calefacta, et computruit, et multam propriae molis alterationem est sortita. Aceris diluta succum acerbum, quique tormina et flatus vehementer excitat, corpori distribuunt, siquidem in ore facultatem habere acerbam ostendunt, et praedictas molestias, simulatque sumta sunt, ex eis oriri conspicimus. Carnes conuenienter animalium naturae meliores censentur, vt nouellae sint praestantiores vetustioribus, et quibus maior copia carnis inest, gracilioribus: quae pabulis concoctu facilibus vtuntur, iis, quae non huiusmodi, et pinguiores macrioribus, et inter has carneae partes ceteris praestent, itemque exsecta animalia non dissectis, et feminae maribus, quibus pares vi-

s) Forte leg. ἀχαρ. quanquam et istud ferri potest. t) Ad marg. ἀνμήτων.

ῥώμαις κεχρημένα· κατὰ δὲ τὰ μέρη τῶν ζώων, τὰ κατ' ὄπισθεν καὶ τὰ δεξιὰ τῶν ἀριστερῶν, καὶ περιττοὺς u) πόδας μάλιστα τὰ κάτω, καὶ τὰ ἐντὸς μέρη τῶν σκελῶν τῶν ἐκτὸς, καὶ τὸ νῶτον τῶν περὶ κοιλίας, καὶ τὸ στῆθος σκληρότερα καὶ δυσκατεργαστότερα ἐστιν· ὅμοιον δέ τι τούτοις ποιεῖ καὶ τὰ ἐντὸς τῆς ῥάχεως, καὶ τῶν πλευρῶν πρὸς τὰ ἐκτὸς αὐτῶν· πράσα μὲν ἑφθὰ δυσκατέργαστα· γίνεται γὰρ ἱμαντώδη, καὶ χαλεπῶς ὑπὸ τοῦ στόματος λεαίνεται, τὴν δὲ λοιπὴν τροφὴν οὐ βλάπτει· οὐδεμίαν γοῦν αὐτῆς ὁρῶμεν ἀπεψίαν γιγνομένην· τὰ δ' ὠμὰ ἔστι εὐπεπτότερα, διότι μᾶλλον ἁπαλώτερα καὶ κατεργαζόμενα ὑπὸ τοῦ στόματος· ἡ x) κολοκύνθη μετὰ ζυμοῦ κρεῶν ἑψωμένη τάχιστα καὶ μάλιστα πέττεται, ἡ δὲ κατὰ μικρὰ διαιρουμένη καὶ συνεψωμένη, καθάπερ εἰώθασιν ἕψειν οἱ πλεῖστοι, δυσκατεργαστοτέρα ταύτης ἐστὶ· τῶν δὲ ἐλαῶν αἱ μὲν μέλαιναι λιπαρώταται πάντων, καὶ δυσκατεργαστότεραι, καὶ χολερώδεις· μάλιστα πάντων καὶ τὰς ναυτίας ἐπὶ πλείονα χρόνον ποιοῦσιν, καὶ ὑποχωρήσεσιν κατὰ μικρὰ καὶ πλείω χρῶνται. αἱ δὲ καλούμεναι πυραλλίδες, τὰ μὲν ἄλλα τὰ αὐτὰ ταῖς μελαίναις ποιοῦσιν, ἧττον δὲ διὰ τὸ λί-

vires habeant. Ex partibus vero animalium poſteriores excellunt, ac dexterae ſiniſtris anteponuntur. De pedibus vero partes inferiores, et internae crurum externis, et tergoris partes partibus ad ventrem et pectus ſitis duriores ſunt, et difficilius conficiuntur. Simili quoque modo affecta eſſe videntur ea, quae intra ſpinam ſunt, et latera ad ea, quae extra ſunt ſita. Porro elixa aegre conficiuntur. Flexibilia enim in modum lori fiunt, et ab ore difficulter laeuigantur, ceterum vero alimentum nulla noxa afficiunt. Ex quo ſequitur, vt nullam eius cruditatem videamus. Cruda facilius concoquuntur, quia magis tenera ſunt, et ab ore conficiuntur. Cucurbita ex iure carnis cocta celerrime et maxime concoquitur, atque minutatim diſſecta, at quae ita ſimul cocta eſt, quemadmodum quam plurimi coquere conſueuerunt, difficilius, quam illa, conficitur. Ex oliuis nigrae ſunt omnium pinguisſimae, difficillimae ad conficiendum et choleram maxime omnium efficiunt, et diuturnas nauſeas excitant, et ſeceſſiones per aluum paullatim et plures mouent: quae vero pyrallides nominantur, faciunt illae

u) Forte leg. περὶ τοὺς π. x) Cod. ἢ.

πος ἔχειν ἔλαττον τῶν μελαινῶν χυμὸν, δ᾽ ἰν y) ἀμφότερα, ταῦτα ἀναδίδωσι, λιπαρὸν κολλώδη, στρυφνότητα ἔχοντά τινα· λευκιθώδης οὖν ἐξ αὐτῆς γένοιτ᾽ ἂν ὁ χυμός· αἱ δ᾽ ἐν ὄξει συγκείμεναι τῶν ἐλάων εὐκατέργαστοι μὲν εἰσι, χυμὸν δ᾽ ὀξὺν εἰς τὸ σῶμα ἀναδίδωσιν· αἱ δὲ λευκαὶ τῶν ἐλάων ἐξ ἅλμης οὖσαι δυσκατεργαστότεραι μὲν ἧττον εἰσὶ τῶν προειρημένων, δυνάμεις δ᾽ ἀναδιδοῦσι τὰς ἁλυκὰς, καὶ πικρὰς, καὶ στρυφνὰς, ἐξ ὧν γίγνονται χυμοὶ λευκιθώδεις· αἱ δὲ θλασταὶ τῶν ἐλάτων μᾶλλον μὲν κατεργάζονται τῶν λευκῶν, χυμὸν δὲ ἁλυκὸν εἰς τὸ σῶμα ἀναδιδοῦσι.

quidem eadem, quae nigrae, ceterum quia minus pingues sunt, minus etiam ea, quam nigrae, faciunt: vtraeque tamen succum pinguem glutinosumque, et in quo acerbitas quaedam insit, gignunt in corpore: quam ob rem fit, vt succus vitellinus ex ea oriatur. Oliuae autem, quae in aceto compositae sunt, facile quidem confici possunt, sed acidum succum in corpus distribuunt. Albae vero, ex muria paratae, minus difficulter, quam praedictae, conficiuntur, verum salsas afferunt facultates, amarasque et acerbas, ex quibus succi vitellis oui similes creantur. Confractae denique oliuae facilius quidem, quam albae conficiuntur, verum tamen salsus ex eis succus in corpore generatur.

Ἐκ τῶν τοῦ Ὀριβασίου τοῦ ἰατροῦ σοφιστοῦ ὑγιεινῶν παραγγελμάτων z).

EX ORIBASII MEDICI SOPHISTAE PRAECEPTIS DIAETETICIS.

Εὐεξίας τράπεζαν εἰ θέλεις, μάθε.

Si mensam bonae corporis habitudini aptam cupis, attende.

Τῆς ἡμέρας δείπνησον εἰσάπαξ μόνον.

Quouis die non, nisi semel coena.

Ἁπλοῦν

Sim-

y) An forte leg. συναμφ.

z) E cod. bibl. Mosq. 279. Haec scriptio vtrum ORIBASII sit, nec ne, non

Ἁπλοῦν τὸ δεῖπνον, μὴ πολύμικτον φίλει.	*Simplicem coenam, non variam quaere.*
Πρὸ τοῦ κόρου βρῶσίν δε καὶ πόσον φύγε.	*Ante, quam satur es, cibum ac potum fuge,*
Καὶ συμμέτρως γύμναζε σαυτὸν τοῖς πόνοις.	*Et moderate te ipsum laboribus exerce.*
Ἐπὶ τὰ δεξιὰ a) δὲ τοῖς ὕπνοις κλίνου.	*Sub somno in dextro latere recumbe.*
Κατάψυχρα πόματα χειμῶνος μίσει.	*Perfrigida potus genera sub hieme deuita.*
Τὴν κρανικὴν τέμνε b) τῷ θέρει φλέβα,	*Cephalicam sub aestate venam incidere oportet,*
Τὴν καθόλου δὲ τοῖς ψυχροῖς μᾶλλον χρόνοις.	*At vero catholicam magis sub frigida tempestate.*
(Κἂν ᾖς ἐν ἀκμῇ τῆς σελήνης ἐκχύσει c);	*(Et si mediam aetatem attigeris, sub lunae defectu,*
Ἂν ὑπέρακμος, τῆς δε τὸ πλῆρες σκόπει.	*Sin vero senex fueris, plenilunium obserua,*

Καὶ b 3 *Et*

non liquet. In editis eius libellis nuspiam reperitur. Memorat quidem FABRICIVS B. Gr. Vol. XII. p. 646: *fragmentum de victus ratione per quodlibet anni tempus vtili*, quod primus edidit *Albanus Torinus in L. De Re Medica* Bas. 1528. p. 10. seq. et in genere respondet ORIBAS. Euporist. I. 10. p. 579. seq. *Coll. Steph.* sed. versus nullos habet, et non, nisi hinc inde consentit. Regulae diaeteticae satis aptae esse videntur. Edendam eam tamen putaui cum versione latina.

a) Claudicat versus. Forte leg. Μέρη δὲ πρὸς δεξιὰ τοῖς ὕπν. κ.λ.

b) Leg. sine dubio τέμνειν δεῖ.

c) Hi versus infra repetuntur, sed paullulum immutati et magis accurati. An pro ἐκχύσει leg. ἐκλείψει?

Καὶ γαστρὸς ἐκκένωσιν ἐκ τῶν σκυβάλων.	*Et ventris vacuationem a fecibus,*
Τότ' ἀκριβῶς ἄδιψον ἄπικρον στόμα.)	*Nec non os sitis et amaroris expers.)*
Χρῶ καὶ λοετροῖς ἀσφαλεστάτη κρίσει.	*Vtere balneis certissimo iudicio,*
Συχνοῖς μὲν, ἂν ἔσχηκας αὐχμηρὰν φύσιν.	*Crebris quidem, si habueris squalidam naturam,*
Ἂν δὲ πλαδῶσαν, σπάνιον d) καὶ σὺν χρόνῳ.	*Ast raris et paullatim, si praehumidam.*
Κἂν ἦς ἐν ἀκμῇ, τῆς σελήνης ἐκχύσει.	*Et si quis media aetate est, sub lunae defectione,*
Ἂν δ' ὑπέρακμος, τῆς δε τὸ πλῆρες σκόπει,	*At si senex, plenilunium obserua,*
Τήρει δὲ γαστρὸς ἐκφόρησιν, καὶ στόμα	*Obserua et ventris egestionem et os*
Δίψους ἄγευστον, εἴτε μὴ καὶ πικρίας.	*Sitis et gustus expers, quin et amaritudinis.*
Τὸ σῶμα θάλπε χλανίσιν ἐν τῷ ψύχει,	*Corpus foue laena tenuiori sub frigore,*
Καὶ τὴν κεφαλὴν, οἷς ἔθος, καὶ τοὺς πόδας.	*Nec non caput, si adsueuit, et pedes.*
Πλὴν τὰς σισύρας φεῦγε καὶ τούτων ζέσιν,	*Praeter penulam, fuge horum exaestuationem,*
Καὶ μᾶλλον οἷα e) λασιότριχες πλέον.	*Et maxime, quae magis hirsuta est.*

Κατοι- *Domini*

d) Forte leg. σπανίοις.
e) Mall. οἷαι.

Κατοικίας ἔκκλινε δυσωδεστέρας	*Domus deuita male olentes*
Ἀεὶ δὲ καὶ μάλιστα καύματος χρόνῳ.	*Semper quidem, at maxime ſub aeſtate.*
Μετὰ θεȣ̃ τȣ́τοις γὰρ ἐκφύγοις νόσȣς.	*Propitio deo, ſic morbos effugies.*
Χειμῶνι χρῆσθαι συμφέρει πόλλοῖς κόμποις f),	*Hieme vti licet multis laboribus,*
Τροφαῖς τε πολλαῖς καὶ γινωσκȣ́σαις κόρον.	*Cibis vero multis vſque ad ſatietatem.*
Σῶμα κενȣ̃ν ἔαρος ἐχρῆν, ὡς θέλεις,	*Vere corpus vacuare oportet, ſi lubet,*
Ἔιτȣν ἐμέτοις, ἤγουν γαστρὸς ἐκρύσει,	*Aut vomitu, aut pharmacō,*
Ἔιτε φλεβὸς τομῇ τε καὶ λύθρȣ κρίσει g).	*Aut venaeſectione et ſanguinis effuſione.*
Θέρȣς πόνων ἡ λῆξις ἡμῖν συμφέρει.	*Aeſtate laborum vacatio conuenit,*
Ἡ τῶν τροφῶν τε βραχύτης καὶ ψυχρότης.	*Et coena breuis ac frigida,*
Καὶ τῶν ὑδάτων ἡ περίψυχρος πόσις,	*Item aquarum frigida potio.*
Φθινοπώρῳ σὺν ἀκριβείᾳ τρέφου h).	*Sub autumno in victu magna adhibenda diligentia eſt.*

Τὰ　　　　*Fri-*

f) Leg. κόποις,

g) Num χύσει praeferenda?

h) Leg. mallem καὶ φθινοπώρῳ δ' ἀκριβείᾳ συντρίφȣ:

i) Rectius, δεξιοκοίταις, et videntur haec verſ. 6. reſpicere.

Τὰ ψυχρὰ Φεῦγε, τῆς ὀπώρας τὸν κόρον,	*Frigida fuge, et fructus horaei copiam,*
Σύκοις δέ συχνᾶις καὶ ςαΦυλᾶις ἐκτρέΦȣ.	*Ficubus vero multis et vuis vescere.*
Ἰσημερίας σῶμα ταχὺς ἐκκένȣ.	*Post aequinoctium illico euacua;*
Τȣ̃ ἀέρος τραπέντος ἐις πλεῖον κρύȣς,	*Aere facto paullo frigidiori,*
Χλάιναις τὸ σῶμα θάλπε, καὶ Φύγης νόσȣς	*Paludamento corpus foue*, *et* (sic) *effugies morbos,*
Δεξιοκύταις i), ὡς ἰατρός τις λεγει.	*Dextro in latere recubans, vt quidam medicus dicit.*

Restat, vt, quare haec praefari libuerit, paucis indicemus. Adiit nuper nostrum Ordinem Cl. CANDIDATVS, Gissae, Berolini et Halae sub optimis artis medicinalis professoribus ita praeeparatus, vt de eius dexteritate nullum relinqueret dubium, et in examinibus suetis, quae decenter petierat, tam BENE respondit, vt vnanimi consensu prae ceteris dignus esse videretur, cui liceret doctoris medicinae et chirurgiae honores ambire. Mihi vero, si quis alius, propter morum modestiam et integritatem, reuerentiam ac pietatem praeceptoribus debitam perquam carus fuit. Sed praestat audire ipsum explicantem, quae vitae scholasticae et academicae ratio fuerit, quam apta stadio felicissime absoluendo.

Ego

Ego GODOFREDVS GVILIELMVS SCIPIO, *natus sum Vormatiae, die trigesima mensis Nouembris, anno* CIↃIↃCCLIII. *Pater mihi fuit* MAXIMILIANVS CONRADVS SCIPIO, *dum viueret, membrum senatus Tredecimuirorum, mater vero* MARIA CHRISTIANA *ex stirpe* SCHWALBIANA. *Optimi parentes, ante plures iam annos ad caelites vocati, omnem adhibuerunt operam, vt in principiis religionis, iisque, quae captui aetatis puerilis conueniunt, disciplinis rite imbuerer. Quem in finem praeceptoribus domesticis a tenera vsus sum aetate, simulque scholas publicas frequentaui. Nono aetatis meae anno gymnasium adii Vormatiense, ibique per nouem annos humanioribus litteris, iisque, quae alias in gymnasiis doceri solent, operam dedi. Absoluto hoc stadio, a gymnasii praefectis, qui ad altiores Musarum sedes abirem, dignus iudicatus, anno* CIↃIↃCCLXX. *Gissam me contuli, et die vicesima quarta mensis Aprilis a Rectore tunc temporis magnifico, Excell.* ALEFELD, *in numerum ciuium academicorum sum receptus. Per annos duo et dimedium ibi commoratus, philosophiae, mathesi, historiae naturali, physicae, experimentis stabilitae, inprimis vero iurisprudentiae operam dedi. Sub Mense Octobris anni* CIↃIↃCCLXXII. *celeberrimam academiam Ienensem adii, et die duodecima dicti mensis a Rectore tunc temporis magnifico, b.* LICIERO, *numero ciuium academicorum adscriptus, praelectionibus iuridicis per vnum et dimidium annum interfui. In patriam nunc reuersus, ad exercendam iurisprudentiam me conuertere volui. Adeo parum vero mihi arrisit iurisprudentia, vt mox ei valedicerem, et, quae magis mihi placebat, medicinam eligerem addiscendam. Anno itaque* CIↃIↃCCLXXIX. *mense Maio, Gissam iterum adeundam putaui, ibique ab Excell.* SCHMID, *academiae fasces tunc temporis tenente, in numerum ciuium academicorum sum cooptatus. Per semestre ibi vixi, et Ill.* DIETZII *praelectionibus physiologicis et anatomicis interfui cum magna voluptate. Mense Octobris eiusdem anni Berolinum profectus, Cel.* WALTERI *instru-*

 ctione

ctione in arte cadauera perite ac artificiose secandi vsus sum, eiusque demonstrationes anatomicas, praelectiones anatomicas et physiologicas, et praecepta artis obstetriciae, cum praxi coniuncta, sedulo audiui. Anno CIↃIↃCCLXXX, *mense Aprilis, Berolino relicto, Halam me contuli. A b.* NIETZKY, *magnifico tunc temporis Prorectore, albo academiae Halensis nomen dedi. Per annos duo ibi commorantem me dociut pathologiam generalem et specialem Excell.* KEMME, *materiam medicam, semioticen, therapiam generalem et specialem Excell.* GOLDHAGEN, *anatomiam, physiologiam, chirurgiam artemque obstetriciam Excell.* MECKEL, *botanicam Exper.* IVNGHANNS. *Vniuersitatem Halensem cum celeberrima hac musarum sede, mense Aprili anni praesentis, iterum commutaui, et a Summe venerabili* POLZIO, *tunc temporis academiae fasces tenente, pro veterano ciui academico agnitussum. Quod huius semestris erat reliquum, Ill. ac Excell.* GRVNERI, *Fautoris ac Patroni in aeternum venerandi, praelectiones therapeuticas magna cum voluptate audiui. Sub Excell.* STARKII, *Fautoris ac Praeceptoris summopere colendi auspicio praxin clinicam et artem obstetriciam exercui. Exper.* SCHENKII *praelectionibus chemicis sedulo interfui. Omnibus hisce viris maximas, quas possum, gratias habeo atque ago, persoluere non possum.*

Qua de re vt ad optatam et promeritam metam perueniat, cathedram conscendet a. d. XXVIII. Septembris, dissertationem suam dextre conscriptam SINE PRAESIDE cum audientium, vt certa spes est, applausu. Cui panegyri vt interesse velint PRORECTOR ACADEMIAE MAGNIFICVS, COMES ILLVSTRISSIMVS, PATRES CONSCRIPTI et CELEBERRIMI PROFESSORES, nec non GENEROSISSIMI et PRAENOBILISSIMI COMMILITONES, et si qui supersunt literarum bonarum FAVTORES, Ordinis mei verbis perobseruanter et perhumaniter oro atque obtestor. P. P. sub Sigillo Facultatis a. d. XXV. Septembris CIↃIↃCCLXXXII.

(L. S.)